

Treballant en curt Aina Cortès: per amor a la interpretació

Àngela Coronado

Aina Cortès

Quedar amb Aina és tot un esdeveniment. Pujo les escales que condueixen a ca seva entre uns patis interiors que recorden les millors imatges de les pel·lícules neorealistes.

Aina m'espera amb una cervesa fresca i una mica de pisco. No es tracta d'una entrevista, sinó més aviat d'una conversa entre dues amigues que han viscut plegades els nervis i l'emoció que comporta un rodatge. [I això em recorda el final de *Ricas y famosas* (*Rich and Famous*) de Georges Cukor, si es guarden les distàncies, perquè «encara» no som ni una cosa ni l'altra, com a mínim jo.]

Llicenciada en Psicologia, amb un postgrau universitari en arts escèniques aplicades a l'ensenyament de la UIB, i estudis cursats a Sa Nau, amb incomptables monogràfics d'interpretació —ha estudiat amb Miquel Crespí, Boris Rotenstein, Pep Vila, Ami Hattab, Gabor Tompa, Carles Castillo, Giraldo Moisés, Enrique Silva, Adolfo Díez, John

Davison i Marcos Pornoy,—, aquesta mallorquina, nascuda a Palma l'any 1974 és incansable, imparable.

Filla d'actors, va pujar per primera vegada a un escenari amb l'edat de tretze anys amb el grup de teatre des Patronat amb l'obra *Els condemnats?*, i ja no se n'ha tornat a baixar.

Va treballar amb el Grup de Teatre de Palmanyola, dirigit i fundat, per son pare, Baltasar Cortès, des de l'any 1992 fins al 1998. Amb Adolfo Díez, director de Taula Rodona, col·laborà des del 1993 a l'any 2000 en la seva companyia Llebeig. El 1998 i fins el 2003 va fer feina en la seva pròpia companyia, Rondaines, fundada amb l'actriu Aina Moreno, la seva cosina. Des de l'any 2001 és actriu del grup Iguana Teatre. També treballa a La Sonrisa Médica, amb el seu personatge Ainesia Camilla Romero.

Des de l'any 1998 s'ha dedicat a la docència.

L'ocasió requereix parlar tant de teatre com de cinema.

[Expressiva, acompanya el discurs amb gestos. De vegades s'aixeca per interpretar-me un personatge o una situació.]

Pregunta. Hem parlat dels teus inicis, des de molt joveneta. Comenta'm qualche cosa més.

Resposta. Als divuit anys, en acabar el batxillerat i fer la selectivitat, i a causa de la inexistència d'un centre dramàtic a l'illa i la impossibilitat de viatjar fora, vaig decidir continuar la meua formació com actriu i estudiar Psicologia a l'illa. He hagut de viure el que és estudiar una carrera, treballar per guanyar diners i poder pagar-me classes de teatre per tenir una formació, i fer els meus bolos i assaigs, en aquella època en què no cobrava: estudiava, estava a Llebeig i Taula Rodona i vaig començar a fer *Via Crucis*.

En aquells moments, em va trucar Lluís Casasayas per a col·laborar al llargmetratge *Bert*.

P. Com el definiries? Què ha suposat per a tu?

R. La pel·lícula va estar rodejada de problemes. Jo encara era molt jove, una pipioli inexperta. La part en què intervenia es va rodar el 1996.

P. Sé que està enregistrada en súper-16 mm. M'han dit que és molt poètica.

R. Va suposar el meu primer contacte amb una producció a *lo grande*, amb actors de la talla de M. Jesús Hoyos i Fermí Reixac. Em va donar l'ocasió de conèixer el que és una actriu professional.

P. Lluís té fama de ser molt estricte.

R. Actors, actrius i director han de tenir una química especial, cosa que és molt important, i en aquell moment encara no ho sabia. Ara, sí. El respecte i l'afecte són les millors estris per treure tot

d'un actor. Hi ha diferents estils i tipus, però és necessari establir un determinat codi, primer l'establiment i després ja podem fer feina: hi ha un llençatge que entenem.

[Riu. M'imita la direcció de Lluís i la seva pròpia interpretació en la pel·lícula.]

P. El teu personatge...

R. Era la filla de M. Jesús Hoyos. A més de ser el meu primer contracte professional com a actriu, vaig cobrar molt bé.

P. Com definiries la història? Si em pots dir a grans trets qualque cosa...

R. Bert és un tipus que cerca un amic que ha desaparegut d'una manera misteriosa. És tot molt màgic i especial, es tracta de la Mallorca màgica. Surten els jardins de Raixa, si mal no record.

P. Sembla que segueix en la seva línia, el darrer que he vist, *Somnus Civitatis*, té un punt de partida similar: la recerca d'un investigador que ha desaparegut.

R. Vaig assistir a una projecció de *Bert* que Lluís va organitzar per als actors i gent que havia participat en el rodatge en la sala Renoir.

P. Després, has col·laborat en *El mar* d'Agustí Villaronga. Jo hi vaig fer d'extra vestida de monja...

R. Va ser la meva primera experiència en la cruïlla del món del cinema: em vaig presentar al càsting i Villaronga em va comentar que li agradàvem dues actrius, M. Antònia i jo, per fer el paper de monja. Finalment la varen triar pel rostre, pels trets físics, ella semblava més jove i la varen nominar als Goya com a millor actriu revelació...

Va ser un toc d'atenció molt fort, perquè em vaig veure amb possibilitats. Si hagués tingut més oportunitats, si no hagués aparegut un càsting cada deu anys, sinó cada dia, i jo estigués a Barcelona o Madrid...

P. Et plantejges partir a Madrid o Barcelona?

R. Clar, és la típica pregunta. Els anys et fan tornar més vaga, t'estabilitzen, incrementen les pors, tens més consciència de les conseqüències. De més jove no tens ni tant de bagatge ni tantes coses per perdre, vas per aprendre, per experimentar. Ara no. Estic establerta, tinc els meus contactes, som una actriu en actiu que aquí té molta feina, i si em moc... Què vull? Sortir a *Escenas de matrimonio*? No, vull continuar fent el que faig.

P. En certa manera, no et vols vendre.

R. No, en altres circumstàncies hauria estat més senzill. I després el que diuen tots els directors: m'has encantat, la pròxima pel·lícula et tendré en compte, i no els tornes a veure [Riu].

Mentre acabava la carrera de Psicologia, em vaig fer un nom com a actriu aquí. Al cap de poc temps vaig entrar a Iguana Teatre: he estat set anys amb ells.

El darrer muntatge que hem fet és *Ubu rei*.

[Amb aquest grup ha participat a *La mort de Vassili Karkov*, menció especial dels Premis Ciutat de Barcelona 2007, *Feroe* i *El malalt imaginari*, amb Teatre de la Sargantana, a *Històries de la botiga encantada*, *Experiència Verne*, i *La fabulosa ciència del Dr. Grau i les bessones Grimm*.]

El meu pare ja havia fet feina amb ells com a actor, però jo hi vaig entrar per càsting. Ningú mai no m'ha regalat res, ningú; mai no he tingut ni un *enchufe*, ni un padrí, res.

En tots els treballs he entrat per càsting i m'han ofert feina, que no oportunitats. Una oportunitat hauria estat *El Mar*, és d'aquells trens que veus passar a la teva vida...

P. El darrer que has fet en teatre ha estat *Melodies de Brouvell*, dirigida per Pere Fullana, al Teatre Principal.

R. Sí. Pere és un dels grans directors que he tingut. He conegut molta gent, però, de directors, en destacaria mon pare, Adolfo i Pere.

Tinc altres projectes. Iguana és un grup en què pots entrar com actriu, fer la teva feina i sortir. A mi em vàrem demanar un poc més. M'he sentit part del projecte, amb ells mai no m'ha semblat fer feina a una companyia externa. M'he trobat com a ca meva. Però això no és una realitat: Iguana sempre seran Carles Molinet, Jordi Banal i Pere Fullana,

Melodies de Brouvell, amb Lina Mira i Xim Vidal

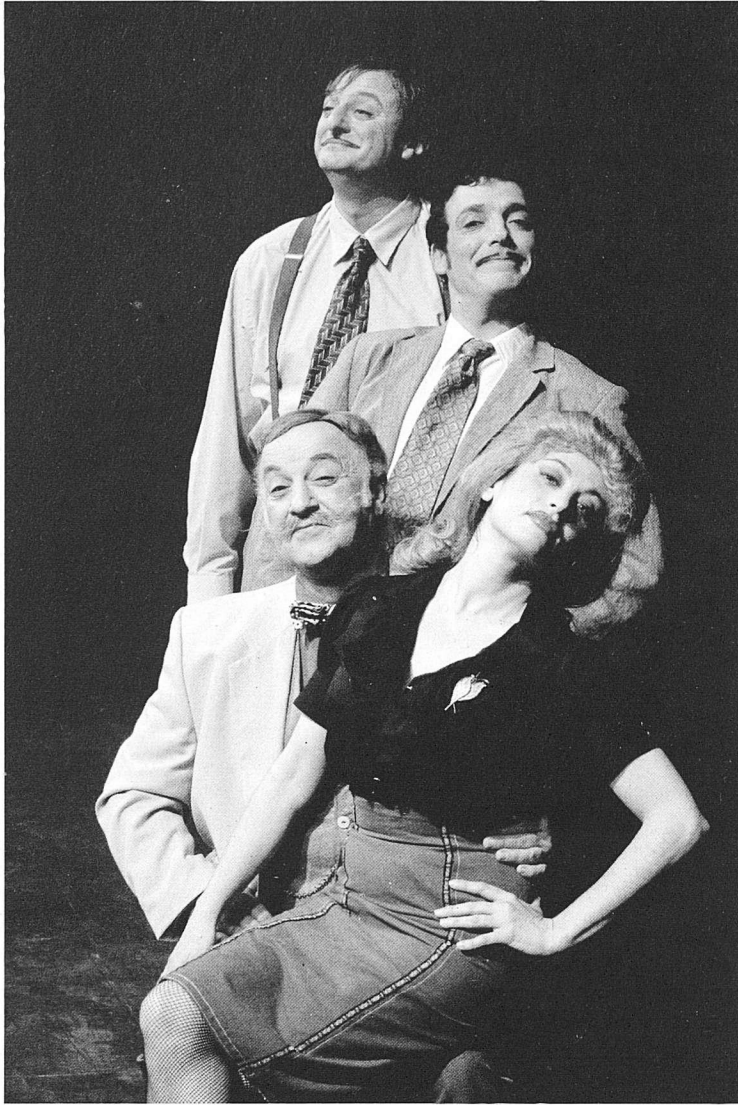

Foto publicitària de *Melodies de Brouvell*, amb Enric de las Heras, Jordi Cumellas i Antoni de los Angeles

els tres socis. M'han ensenyat moltíssim i m'hi he consolidat com a actriu.

P. Sargantana i Iguana funcionen a la vegada?

R. Sí, Sargantana és una planter d'actors, es dediquen a fer obres infantils. A Pere li va agradar la meua manera de fer feina i em va proposar fer *El malalt imaginari*, va ser el meu salt del teatre infantil a l'adult.

Sargantana seria un petit gran embrió. He fet molt de teatre infantil, continuo fent-lo. Treballar per a un públic d'infants és absolutament genial, és on em mesuro com actriu. Hi ha gent que només ho fa per treure únicament i exclusivament diners amb el tema dels col·legis, perquè, tanmateix, només són infants. Però hem de pensar que estam educant els futurs espectadors amb un criteri i els hem d'oferir qualitat.

P. Tal vegada, futurs creatius.

R. I futurs odiadors del teatre. Perquè un nin petit de quatre anys obligat a estar assegut una hora a veure una obra de teatre suposadament per a infants pot arribar a odiar el teatre per a sempre.

El teatre requereix un esforç de l'espectador, no és com el cinema. Tu ets espectador de manera activa, escoltes, has d'entendre, has d'entrar en la història, hi has de tenir una certa predisposició. Si et sembla un tedi d'hora i mitja no hi tornes mai, i aquest és el gran handicap del teatre.

P. Deien que, malgrat la crisi, el teatre està passant per un bon moment. Hi estàs d'acord? Es pot aplicar a Mallorca?

R. No ho sé, no en faig estadístiques. Ara bé, crec que el mite o el tòpic que la gent no va al teatre és una gran mentida. La gent va amb els seus fills a veure, per exemple, titelles al Teatre Municipal, i t'omplen el Teatre del Mar per veure *Camarada K*, que és una obra de l'absurd rus; plens absoluts, amb obligació de prorrogar...

P. Creus que el Teatre del Mar és el que té una programació més avantguardista en aquests moments?

R. No. Pot ser que durant uns anys, amb uns altres governs i altres gustos i manera de programar els teatres públics, fos òbviament l'avantguarda cultural. Ara, vivim una altra època.

P. La reobertura del Teatre Principal.

R. Però, vegem: hi havia altres espais per fer-hi programacions i no se'n feien. Es gastaven els diners en altres coses.

Al Principal, en el 1998 vàrem estrenar *Mort de dama*, i ara deu anys després s'acaba d'estrenar una altra *Mort de dama*, una coproducció del Teatre Principal i del Teatre Nacional de Catalunya, amb actors de primera línia, tant catalans com illencs.

Ha estat en les dues legislatures, s'estrena la mateixa obra, però quina diferència... Perquè en el 1998 hi havia una manera de pensar, unes creences, uns diners, una manera de fer les produccions i ara no...

P. Tal vegada s'inverteix més ara en cultura?

R. El Principal ara està fent una programació molt variada, molt avantguardista, sense complexos, cosa que li està costant moltes crítiques. Fa coproduccions amb Catalunya, amb centres dramàtics d'on sigui, amb companyies d'aquí, de petit format, de gran format, grans produccions com *Melodies de Brouvell*, es poden permetre el luxe de triar el director que vulguin. Hi veig un altre color, fa una aroma diferent.

P. Estàs treballant en qualque projecte teatral?

R. Ara mateix, estic amb el meu propi projecte personal. Després d'*Ubu rei*, vaig prendre una decisió, vaig pensar que no podia passar-me tota la vida en la mateixa companyia, que, a més, mai no seria meua. He pres la decisió d'independitzar-me, de muntar el meu propi projecte. Som una actriu que no pot viure aferrada al telèfon, esperant que li telefonin. Com deia Picasso, que arribin les

muses, però que m'agafin fent feina; que arribin les telefonades, però que m'agafin treballant.

P. Participes ara en la sèrie *Llàgrimes de sang* d'IB3. Digueu-me qualche cosa del teu personatge.

R. Pilar Barceló, inspectora d'Agricultura i Pesca.

P. Crec que a la sèrie hi surten Simó Andreu, Dominic Hull, d'Estudi Zero i Carles Molinet, d'Iguana, entre d'altres.

R. Sí. El meu personatge és una persona molt sola, que s'ha fet a si mateixa, a qui li agraden molt els diners i de vegades té una conducta poc ètica per aconseguir-los.

Encara no ha fet grans traïcions, no sé si serà una de les dolentes de la sèrie...

P. Què tal l'experiència de fer feina a televisió?

R. Totalment diferent. Quina velocitat, quin ritme més diferent, quina manera d'actuar tan distinta, quin tot... i quin directors més propers, que bé, quin plaer. Fan que et trobis molt còmoda, et tracten amb molt de respecte, t'animen a continuar...

P. En referència al teu projecte personal...

R. En tenc de diferents en marxa. El primer és que estic amb un músic, Tomàs Picornell, director del conservatori de Palma, i hem elaborat una obra de teatre infantil a partir d'una rondalla, de la qual també m'he ocupat de la dramaturgia, es tracta d'*En Joan del Fabiolet*, que es representa des del 2007.

Hi ha un altre projecte de creació pròpia que encara està en fase embrionària.

No puc posar en escena l'obra d'un autor actual perquè la Societat General d'Autors em sagna, demana molt de diners per cada representació. M'estim més escriure-la jo. Que representi les obres d'autors la gent que té diners, com la del teatre públic... [Se'n riu].

Després, estic amb un grup de psicòlegs i psiquiatres treballant amb una actriu i professora catalana, Catalina Lladó, fent un projecte d'investigació del teatre, a ella li recorda el principi del Teatre Lliure. El teatre és una eina excepcional.

P. Això s'està utilitzant bastant darrerament en dinàmica de grups. Està bastant de moda.

R. Està de moda el psicodrama, el *role play*, integrats en la Psicologia com a eines de feina. La modificació de conducta és laboriosa i lenta.

P. A més col·labores en *La Sonrisa Médica*.

R. Sí, som actriu de *La Sonrisa Médica*, som pallassa d'hospital, tenc la meua formació de clown, però estic formada específicament per aquesta tasca.

P. Com qualificaries l'experiència?

R. És excepcional. Treballaria la curació des de tres costats: biològic, psicològic i social. El costat biològic està excessivament cobert. El que hem de fer és que la qualitat de vida, l'estat d'ànim

vagi *in crescendo*. Crec que el fet que arribin uns pallassos i et facin riure pot ser directament proporcional a l'efectivitat dels tractaments.

Un altre projecte és la direcció teatral.

P. Ja has impartit classes.

R. Sí, moltes, m'encanta. Els meus alumnes ara estan en un bon moment, de fet continuen estudiant teatre: una d'elles, Neus Nadal, ha guanyat el premi a millor actriu de la Mostra de Teatre Amateur de Consell en una obra dirigida per mon pare. N'estic molt orgullosa.

M'ha contractat un grup de teatre amateur com a directora, es diuen *Lacom.unitat*. Ha estat una experiència catàrtica, molt bona anímicament; és com modelar fang i, si el fang que modeles és d'una qualitat increïble i amb una predisposició al treball, i a més a la gent li agrada, la combinació és perfecta.

Hem fet l'obra *Aurora de Gollada* de Beth Escudé i Gallès, una autora catalana. Es tracta d'un joc de paraules, és la història d'una dona que pateix els maltractaments del seu marit i que arriba a comissaria...

També participo a la ràdio a IB3: faig la col·laboració de teatre del programa *Tassa i mitja*, tipus magazine, que emeten els horabaixes i que condueix Noemí García.

Ainà Cortès,
caracteritzada
per a *Ubu rei*

I som la veu de *Pipo*, un personatge d'un joc educatiu en CD.

P. O sigui que estàs pluriocupada. Tenc la sensació que és necessari per sobreviure en la professió.

R. Faig doblatge, tot el de la televisió està ben pagat, però sorgeixen altres col·laboracions, com per exemple els curtmetratges, que no donen diners. No obstant això, quan un decideix ser artista no l'atura el fet de no cobrar.

[Parlam de l'amor a la professió, de la gratuïtat.]

Mai no me'n penediré, al contrari, m'aixeco cada de matí contenta d'haver estat prou valenta de dedicar-me a la interpretació i d'haver fet d'aquesta una professió, perquè tenc la llibertat de poder fer el que m'agrada i que em paguin i tenc el suficient temps per poder desenvolupar projectes.

Tal vegada no tenc certes propietats, però tinc una vida. Jo la crisi ni la noto [Somriu].

P. Ets part activa de l'Associació d'Actors de les Illes Balears.

R. Sí, m'hi vaig afiliar perquè crec en el projecte. He estat auxiliar administrativa i he format part quatre anys de la junta directiva, com a secretària general. Lluitar per uns drets tan bàsics que és impossible no estar-hi d'acord: perquè et donin d'alta a la Seguretat Social, et paguin els assaigs i actuacions. Pensa que l'actor sempre és un treballador per compte aliè i que aquesta és una prioritat. Hi ha productores, grups teatrals que no et contracten.

Precisament les productores petites de teatre i cinema són les que entenen aquesta necessitat i urgència i s'hi pot dialogar.

Pensa que per a les grans productores estrangeres som mà d'obra barata. No entenen aquesta prioritat, consideren que has de fer feina com a autònom. Però, on és aquest epígraf d'actor en l'apartat d'autònoms? Senzillament, no existeix. M'hauria de donar d'alta de portera, o de lampista, simplement per fer feina d'actriu.

Des del moment que trepitges un plató, tenguís o no currículum o formació, ets actor i, si no s'exigeixen certs drets, estàs boicotejant la professió. [Surt la sindicalista que du dintre.]

Aquesta reivindicació ja es feia a Madrid els anys setanta, hi va haver actors empresonats, etc.

Ara hi ha una legislatura clara, hi ha una associació d'actors que és un sindicat. Jo diria: actors, deixau de tenir por de demanar els vostres drets a certes persones o companyies, o productores que es puguin lucrar amb la vostra feina, fins i tot mentre reben subvencions.

P. En el camp del curtmetragisme, el tema canvia...

R. És relatiu. Depèn de si hi ha diners pel mig. Si és una gran productora, que després pensa lucrar-se en festivals, doncs...

P. Has participat amb Pedro Riutort en alguns dels seus projectes.

R. Anàvem a escola plegats, al Lluís Vives. Era jugar, divertir-se, passar-ho bé... Record sortir en el passadís de la casa d'algú arrossegant-me per terra. Jo no sabia ben bé què feia i Pedro ens filmava.

P. Després has col·laborat en Sa Nau amb Grisca en *Mi vida como gato*, i amb mi en dues ocasions i ara estàs interpretant un videoclip dirigit per Daniel Aguilarte, de Caferno, titulat *Una España refleja*...

R. He fet més coses. Amb Pedro Orell i el CEF vaig actuar a *Leocadio*, on feia d'infermera *freaky* que s'amagava darrere unes ulleres molt gruixudes.

P. Destacaries qualche anècdota de totes aquestes col·laboracions, o si han estat gratificants?

R. En ressaltaria que han estat treballs molt durs. La gent no té ni idea del que passam els actors: fred, calor, fam, hores i hores d'espera, hores de son... Només per amor a l'art, perquè estàs fent feina amb amics...

P. I qualche rodatge que hagi estat més dur que altres?

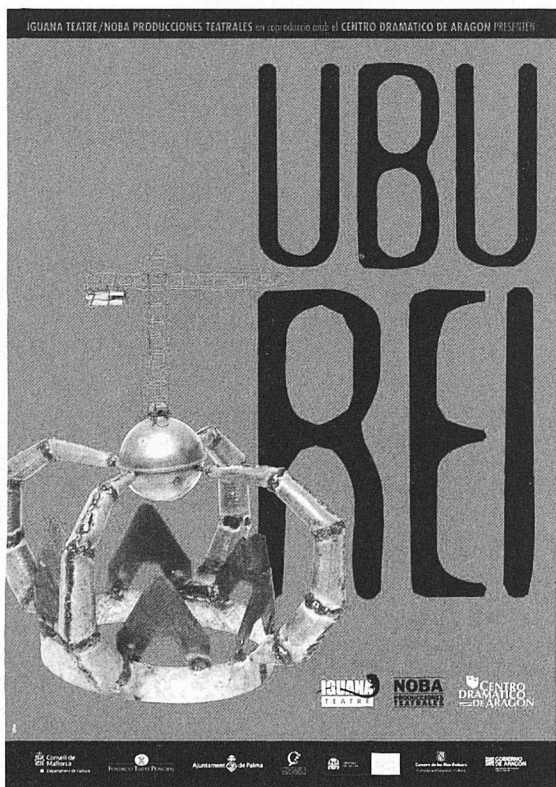
[Recordam anècdotes dels darrers rodatges: Aina simulant un suïcidi, en tirar-se des d'un balcó imaginari una i altra vegada...]

R. El bo dels curtmetratges és que et permeten experimentar.

P. També els directors investiguen. És un camp d'experimentació per a tot el món.

R. Exacte. M'interessa provar-me, veure de què som capaç.

Cartell de l'obra de teatre *Ubu rei*

P. A més han sorgit personatges bonics com el que [i ara em faré un petit homenatge] en *A qué temperatura arde el celuloide* diu «*Si me necesitas, ¿silbarás?*»

R. Sí, et proves i ningú no et jutja. En certa manera, és una feina per a tu. Veure si ets capaç de besar una altra persona, de despullar-te, de plorar davant una càmera, de tenir un atac de nervis, que és el darrer que he estat fent en el videoclip. L'escena en què em treuen els nins, no sé si es veurà reflectit, va ser un camp d'experimentació molt important i ho recordaré tota la vida.

P. Té molta força dramàtica.

R. Sí. I ets conscient que estàs interpretant, no té res a veure amb les primeres pràctiques tipus Stanislavski, no és Aina qui plora o tremola, és el seu personatge.

És bonic descobrir que has arribat a un grau d'experiència tan gran que pots fer això amb la mateixa intensitat i emoció real però sense fer-te mal, i això t'ho permet un curtmetratge.

P. De la teva feina amb Tolo Garcias destacaries alguna cosa? El llarg *El pitjor de la vida sempre és gratis* encara es troba en fase de postproducció.

R. Em remarcaria la diferència que hi ha entre les dues feines. El codi teatral és diferent al cinematogràfic.

En *Només el 99%* actuava de manera intuïtiva, tal vegada una mica teatral.

En *El pitjor de la vida* ja tenia nocions com a actriu de cinema. Entre d'altres, ja n'havia fet un curs, amb Gonzalo Baz: *El actor frente a la cámara*.

Si em demanen si som actriu de teatre, jo dic: «no, un és actor i punt»; però utilitzes eines diferents, segons el mitjà en què facis feina. En cinema un parpelleig es nota.

[Parlam d'altres experiències: del rodatge de *Trois*, que aviat s'estrenarà en aquesta institució, on varem passar molta calor, i on, com sempre en les meves històries, sortien trens i bicicletes; de marcar, de saber marcar el propi ritme de feina passant d'imposicions alienes; del seu amor a la interpretació, ja es tracti de teatre, cinema o televisió, «tot és feina, projectes i aprenentatge»; de com un càsting sempre afecta l'actor en funció de les expectatives; que la defensa del propi currículum sempre és més fàcil en teatre, perquè en aquest camp triar un actor físic és impensable...]

P. Tens ganes de participar en més curtmetratges?

R. Totes. Totes, fins que tingui 103 anys.

P. Malgrat que no cobris.

R. Sempre amb unes condicions. Amor amb amor es paga, no sempre es paga amb diners.

P. Et poden oferir noves feines.

R. Sí, si no hi ha una retribució econòmica, sí que n'hi ha una de professional. Ja sigui material gràfic, el propi curtmetratge, la fotografia fixa, la publicitat de la meva imatge com a actriu, els contactes que es poden fer, els futurs projectes, i que aquesta persona pensi en mi per a una nova història i no en la típica actriu de moda de la televisió imposada per la productora.

Per acabar, critica, justificadament, l'afecció de molts de curtmetratgistes de tractar els actors com si només fossin un element més de l'atrezzo, o un simple focus, de vegades més preocupats per la il·luminació que per l'estat d'ànim dels seus intèrprets. Ja ho sabeu: «*Si la necesitas [per actuar en cap producció que dugueu a terme], ¿silbaréis?*» ■